

ΔΙΑΣΑΦΗΝΙΣΕΙΣ

ΤΜΗΜΑ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΩΝ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ
ΣΠΟΥΔΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΕΑΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ 2003-2004

ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΙΚΗ ΛΟΓΙΚΗ: ΕΙΔΗ ΣΥΛΛΟΓΙΣΜΩΝ Δημήτριος Χατζόπουλος	Άσκηση & Σεμινάριο - Φ 039 & Φ 321.1 Δευτέρα 11:30-2:30, Αίθ. Μιχελή
ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ: Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ ΤΟΛΣΤΟΪ Δημήτριος Χατζόπουλος	Άσκηση & Σεμινάριο - Φ 040 & Φ 351.2 Τρίτη 11:30-2:30, Σ 1
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ: ΠΟΙΗΤΙΚΗ John Glucker	Άσκηση - Φ 041 Τρίτη 2:30-5:30, Αιθ. Συνεδρ. Βιβλιοθήκης
ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΕΜΠΕΙΡΙΣΜΟΣ Γιώργος Ρουσσόπουλος	Άσκηση - Φ 042 Δευτέρα 5:30-8:30, Σ 1
ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ Γιώργος Μαραγκός	Παράδοση (Υ) - Φ 110 Πέμπτη 5:30-8:30, Δ 1 –Α
ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ Ανδρέας Λέμπεντεφ	Παράδοση (Υ) - Φ 160 Παρασκευή 11:30-2:30, Δ 3 –7 Α
ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΝΕΟΤΕΡΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ Μαρία Βενιέρη	Παράδοση (Υ) - Φ 180 Πέμπτη 11:30-2:30, Δ 3 –7 Α
<p>Αντικείμενο της παράδοσης είναι η φιλοσοφική σκέψη των νεότερων χρόνων, με αφετηρία το έργο του Καρτέσιου (1596-1650), στο οποίο η γνωσιοθεωρία περνά στο προσκήνιο και προβλήματα όπως η σχέση νου και σώματος και το πρόβλημα του εξωτερικού κόσμου τίθενται με τη μορφή με την οποία συζητούνται και σήμερα. Έμφαση θα δοθεί στο έργο των ορθολογιστών φιλοσόφων του 17^{ου} αιώνα (Descartes, Spinoza, Leibniz) και των βρετανών εμπειριστών του 18^{ου} αι. (Locke, Berkeley, Hume), καθώς και στην κριτική φιλοσοφία του Kant.</p> <p>Βιβλιογραφία: Ν. Αυγελής, <i>Εισαγωγή στη φιλοσοφία</i> (Θεσσαλονίκη, 2000). Fr. Chatelet, (επιμ.), <i>Η φιλοσοφία</i>, τόμ. Β'-Γ' (Αθήνα: Γνώση, 1984-85). Encyclopédie de la Pléiade, <i>Ιστορία της φιλοσοφίας: Η καντιανή επανάσταση</i> (Αθήνα: ΜΙΕΤ, 1987). Β. Russell, <i>Ιστορία της δυτικής φιλοσοφίας</i>, τόμ. 2 <i>Νεότερη φιλοσοφία</i> (Αθήνα: Αρσενίδης, χχ.). W. Windelband - H. Heimsoeth, <i>Εγχειρίδιο ιστορίας της φιλοσοφίας</i>, τόμ. Β'-Γ' (Αθήνα: ΜΙΕΤ, 1982-85). J.-M. Besnier, <i>Ιστορία της νεωτερικής και σύγχρονης φιλοσοφίας</i> (μτφ. Κ. Παπαγιώργης. Αθήνα : Καστανιώτης, 1999). J. Cottingham, <i>Φιλοσοφία της επιστήμης: Α' Οι ορθολογιστές, Β' Οι εμπειριστές</i> (Αθήνα: Στάχυ, 2000).</p>	

ΘΕΜΕΛΙΑ ΤΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΩΝ	Παράδοση - Φ 212.1
Χρήστος Κουρουνιώτης	<i>Τετάρτη 11:30-2:30, Αίθ. Μιχελή</i>
<p>Η ανάπτυξη των Μαθηματικών του πεπερασμένου βασίζεται στην ενόραση, κυρίως στην απαρίθμηση, και στη Λογική. Η προσπάθεια επέκτασης αυτής της ενορατικής προσέγγισης στην έννοια του άπειρου οδηγεί σε παράδοξα, γνωστά ήδη από την αρχαιότητα. Η Θεωρία Συνόλων δημιουργήθηκε στο τέλος του 19^{ου} αιώνα, στην προσπάθεια να μελετηθεί το άπειρο, και αποτελεί τα Θεμέλια των σύγχρονων Μαθηματικών.</p> <p>Στο μάθημα θα προσεγγίσουμε τα Θεμέλια των Μαθηματικών από την άποψη του “μάχιμου μαθηματικού”, του ερευνητή στη Γεωμετρία ή την Ανάλυση, και όχι του ειδικού στη Θεωρία Συνόλων ή τη Λογική.</p> <p>Οι μαθηματικές γνώσεις που απαιτούνται, όχι τόσο για την παρακολούθηση του μαθήματος, όσο για την κατανόηση ορισμένων παραδειγμάτων, περιορίζονται στη στοιχειώδη αριθμητική και την άλγεβρα του Γυμνασίου.</p> <p>Περιεχόμενο: Σύνολα, σχέσεις, συναρτήσεις. Μαθηματική Λογική. Απόδειξη. Αξιωματική μέθοδος. Ευκλείδεια και μη Ευκλείδεια Γεωμετρία. Οι φυσικοί αριθμοί. Το άπειρο.</p> <p>Βιβλιογραφία: I. Stewart και D. Tall, <i>The Foundations of Mathematics</i> (Οξφόρδη: Oxford University Press) - Μέρος του βιβλίου, σε μετάφραση, θα μοιραστεί με τη μορφή σημειώσεων. P.J. Davis και R. Hersh, <i>Η Μαθηματική Εμπειρία</i> (Αθήνα: Τροχαλία).</p>	

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ	Παράδοση - Φ 240.4
Γρηγόρης Μολύβας	<i>Δευτέρα 11:30-2:30, Δ 2 –B</i>
<p>Το μάθημα πραγματεύεται τη θεωρία της δικαιοσύνης του Rawls σε σχέση με τα δικαιώματα. Στο πλαίσιο αυτό προσδιορίζεται ο ρόλος των θεμελιωδών δικαιωμάτων στην ηθική και πολιτική φιλοσοφία, με άξονα αναφοράς την αντίληψη του Dworkin και του Nozick και τις θεωρίες του συμφέροντος και της επιλογής (Hart). Εξετάζεται τι είναι αυτό που κάνει τα δικαιώματα αναντικατάστατα στο πολιτικό λεξιλόγιο και ποια είναι η σχέση τους με έννοιες όπως η ελευθερία, η ευημερία και οι κοινωνική στόχοι. Επιπλέον, παρουσιάζεται η αντίληψη των συνταγματικών δικαιωμάτων (π.χ. Sen, Griffin, Sumner) και εξετάζεται σε ποιο βαθμό υπάρχουν θεμελιωτικά δικαιώματα στη σκέψη του Rawls. Για το σκοπό αυτό αναλύεται η σχέση δικαιώματος – καθήκοντος στο πλαίσιο της ρωσισανής ιδέας για την προτεραιότητα του ορθού έναντι του αγαθού, καθώς και η σχέση του Rawls με τον Kant.</p> <p>Βιβλιογραφία: Τζων Ρωλς, <i>Θεωρία της Δικαιοσύνης</i> (Αθήνα: Πόλις 2001). Κ. Παπαγεωργίου, <i>Η Πολιτική Δυνατότητα της Δικαιοσύνης: Συμβόλαιο και Συναίνεση στον John Rawls</i> (Αθήνα: Νήσος 1994). Γ. Μολύβας, <i>Δικαιώματα και θεωρίες δικαιοσύνης: Rawls, Dworkin, Nozick, Sen</i> (Αθήνα: Πόλις 2004).</p>	

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΤΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΝΤΕΚΑΡΤ ΩΣ ΤΟΝ ΕΙΚΟΣΤΟ ΑΙΩΝΑ	Παράδοση - Φ 250.10
Κωνσταντίνος Πρώμος	<i>Δευτέρα 2:30-5:30, Δ 2 –B</i>
<p>Η αισθητική και η φιλοσοφία της τέχνης είναι γεννήματα του 18^{ου} και του 19^{ου} αιώνα αντίστοιχα, διότι τότε κατέστη ιστορικά εφικτό να υπαχθούν τα ερωτήματα για την τέχνη, τη φύση, τη φαντασία, τη δημιουργικότητα και την έκφραση σ' ένα ενιαίο φιλοσοφικό κλάδο. Επομένως ο καλύτερος τρόπος για μια εισαγωγή στην αισθητική και στη φιλοσοφία της τέχνης είναι ν' αρχίσει κανείς από τους σχετικά πρόσφατους αιώνες και κατόπιν να μεταβεί σε παλιότερες εποχές.</p> <p>Στις παραδόσεις αυτές θα δούμε αρχικά πώς ο κλασικισμός του 17^{ου} και του 18^{ου} αιώνα προετοιμάζει το έδαφος για την επινόηση της αισθητικής και κατόπιν της φιλοσοφίας της τέχνης, στην ηπειρωτική Ευρώπη στο πλαίσιο του καρτεσιανού ορθολογισμού και στη Μεγάλη Βρετανία στο πλαίσιο της εμπειριοκρατίας. Κατόπιν θα εξετάσουμε την ακμή της αισθητικής και φιλοσοφίας της τέχνης κατά τον 18^ο και 19^ο αιώνα, την εποχή του γερμανικού ιδεαλισμού και ρομαντισμού. Τέλος με τον ρεαλισμό, θα περάσουμε στον εικοστό αιώνα κατά τη διάρκεια του οποίου προβάλλονται ισχυρές ενστάσεις, από πολλές πλευρές, για το επιστημολογικό καθεστώς τόσο της αισθητικής όσο και της φιλοσοφίας της τέχνης.</p> <p>Κατά τη διάρκεια των παραδόσεων θα γίνεται εκτενής μνεία στην ιστορία των τεχνών, θα προβάλλονται διαφάνειες και θα δοθούν εργασίες από τα πρωτότυπα κείμενα οι οποίες θα μετρήσουν στον τελικό βαθμό.</p>	

ΘΕΩΡΙΕΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ	Παράδοση - Φ 253
Φωτεινή Βάκη	<i>Δευτέρα 2:30-5:30, Ε.Κ. 2</i>
<p>Κάθε θεωρία που υποστηρίζει το «τέλος» της ιστορίας, το σκοπό που τείνει να πραγματοποιήσει η ανθρωπότητα κατά την ιστορία της, αποτελεί «φιλοσοφία της ιστορίας». Ο σκοπός αυτός αποτελεί συχνά και την ηθική δικαίωση της ιστορίας. Στις ποικίλες φιλοσοφίες της ιστορίας ανήκουν και αντιλήψεις για τις φάσεις της ιστορίας της ανθρωπότητας, η διαδοχή των οποίων επιτρέπει την πραγμάτωση του ηθικού σκοπού της. Έννοιες όπως «ακμή και παρακμή ενός πολιτισμού», «αναγκαιότητα» ή «τυχαιότητα» θεωρούνται αιτίες μεταβάσεις από τη μια φάση στην άλλη.</p>	

Σκοπός του μαθήματος είναι η ανάλυση και κριτική προσέγγιση διαφόρων θεωριών φιλοσοφίας της ιστορίας από την αρχαιότητα ως τις μέρες μας. Θα ξεκινήσουμε από την κυκλική θεωρία της ιστορίας κατά την αρχαιότητα και την αναβίωσή της από τους Machiavelli (αρχές 16^{ου} αιώνα) και Vico (17^{ος}). Στη συνέχεια θα ασχοληθούμε με τη θεωρία της ιστορίας του Γαλλικού Διαφωτισμού, κυρίως όπως εγγράφεται στο έργο του Βολταίρου, του Condorcet και του Turgot, όπως επίσης και με την φιλοσοφία της ιστορίας στον Γερμανικό ιδεαλισμό, που εκφράζεται κυρίως στο δοκίμιο του Kant με τίτλο «Ιδέα μιας γενικής ιστορίας με πρίσμα κοσμοπολιτικό» και στο έργο του Hegel. Θα αναφερθούμε, επίσης, στη θεωρία της ιστορίας στο έργο του Marx, ιδιαίτερα στη *Γερμανική ιδεολογία*. Τέλος, θα εξετασθούν σύγχρονες θεωρίες του «τέλους της ιστορίας», με κυριότερο εκπρόσωπο τον Φράνσις Φουκουγιάμα.

Βιβλιογραφία: Α. Μπαγιόνας, *Η θεωρία της ιστορίας από τον Θουκυδίδη στον Σαρτρ* (Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 1980). Ι. Καντ, «Ιδέα μιας γενικής ιστορίας με πρίσμα κοσμοπολιτικό», στα *Δοκίμια*, εισ.-μτφ.-σχόλια Ε.Π. Παπανούτσος (Αθήνα: Δωδώνη, 1971). Φ. Νίτσε, *Ιστορία και Ζωή*, εισ.-μτφ.-σημ. Ν.Μ. Σκουτερόπουλος (Αθήνα: Γνώση, 1993). Φ. Φουκουγιάμα, «Το Τέλος της Ιστορίας», στο *Η Νεωτερικότητα Σήμερα*, επιμ. S. Hall, D. Held, A. McGrew, μτφ. Β. Τσακίρης και Θ. Τσακίρης (Αθήνα: Σαββάλας) 77-79.

ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Παράδοση - Φ 272

Γιώργος Ζωγραφίδης

Πέμπτη 11:30-2:30, Δ 2-B

Στόχος της παράδοσης είναι η εισαγωγή στη βυζαντινή φιλοσοφία και τη μελέτη της, και μια πρώτη επαφή με ορισμένα σημαντικά κείμενα. Το μάθημα θα έχει (α) ιστορικό χαρακτήρα: περιλαμβάνει μια σύντομη αφήγηση της ιστορίας της βυζαντινής φιλοσοφίας και επιχειρεί να κατανοήσει τη βυζαντινή φιλοσοφία διαχρονικά (σε σχέση με την αρχαία ελληνική) και συγχρονικά (ένταξη στη βυζαντινή κοινωνία και πολιτισμό, συνθήκες παραγωγής φιλοσοφικού λόγου). Και (β) συστηματικό χαρακτήρα: ανάλυση των θεματικών και των φιλοσοφικών αρχών της βυζαντινής σκέψης.

Εξετάζεται εισαγωγικά η ιστορία, η σημερινή κατάσταση και οι προοπτικές των σπουδών της Βυζαντινής φιλοσοφίας και αναλύονται οι προϋποθέσεις για την ερμηνεία της. Παρουσιάζονται οι δύο βασικές της πηγές, η αρχαία ελληνική φιλοσοφία και η πατερική σκέψη, στον βαθμό και ως προς τα σημεία που την επηρέασαν άμεσα (αριστοτελισμός, πλατωνισμός, χριστιανικό δόγμα). Καταδεικνύεται η συνέχεια αλλά και οι ρήξεις στη φιλοσοφία των δύο περιόδων.

Συστηματοποιείται η προβληματική και τα κύρια θέματα της βυζαντινής σκέψης και παρακολουθείται συνοπτικά η ιστορική της πορεία από τον 9ο ως τον 15ο αιώνα. Συζητούνται η σημασία που είχε η φιλοσοφία ως θεωρία και ως δραστηριότητα στο Βυζάντιο, και ταξινομούνται οι μορφές και τα χαρακτηριστικά της φιλοσοφικής γραμματείας. Ιδιαίτερα αναλύονται -με βάση σχετικά κείμενα- οι φιλοσοφικές αρχές στις περιοχές της οντολογίας (θεός, οντολογική διαφορά, γενικές έννοιες), της κοσμολογίας (χρόνος και δημιουργία) και της ανθρωπολογίας (ψυχή και σώμα, ελεύθερη βούληση).

Βιβλιογραφία: Β. Τατάκης, *Η βυζαντινή φιλοσοφία* (Αθήνα: Σχολή Μωραΐτη, 1977), *Η πατερική και βυζαντινή φιλοσοφία* (Αθήνα: Αρμός, 2000). Ν. Ματσούκας, *Ιστορία της βυζαντινής φιλοσοφίας* (Θεσσαλονίκη: Βάνιας, 1994). Λ. Μπενάκης, "Φιλοσοφία, 1071-1453", *Ιστορία του ελληνικού έθνους*, τόμ. Θ' (Αθήνα: Εκδοτική Αθηνών, 1979) 348-71, *Βυζαντινή Φιλοσοφία* (Αθήνα: Παρουσία, 2003). L. Couloubaritsis, *Histoire de la philosophie ancienne et médiévale* (Παρίσι: Grasset, 1998). H. Hunger, *Βυζαντινή Λογοτεχνία*, τόμ. Α' (Αθήνα: ΜΙΕΤ, 1991) 37-122. J. Pelikan, *The Spirit of Eastern Christendom* (Σικάγο: The University of Chicago Press, 1974).

ΝΕΟΤΕΡΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ: ΘΕΩΡΙΕΣ ΓΝΩΣΗΣ & ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΩΝ

Παράδοση - Φ 280.2

Βασιλική Γρηγοροπούλου

Δευτέρα 5:30-8:30, Β 1-26

Το μάθημα, πρώτον, επικεντρώνεται σε ζητήματα γνωσιοθεωρίας σχετικά με τη δυνατότητα, τα όρια, τη βεβαιότητα, τα θεμέλια και τις μεθόδους γνώσης. Τα ζητήματα αυτά εξετάζονται μέσα από κείμενα φιλοσόφων, όπως του Ντεκάρτ, του Σπινόζα, του Λοκ και του Καντ. Τα κείμενα των θεωρητικών αυτών δίνουν τη δυνατότητα να αναγνωρισθούν και να αναλυθούν μεθοδολογικά ζητήματα, όπως ανάλυση, σύνθεση, επαγωγή, απαγωγή, αιτιότητα, ορισμός· παράλληλα, εξετάζονται οι διαφοροποιήσεις των θεωρητικών σε ζητήματα μεθοδολογίας.

Δεύτερον, εξετάζονται ζητήματα σχετικά με τη φιλοσοφία του νου και των διαδικασιών γνώσης σε σχέση με θεωρίες ορθολογικής ψυχολογίας τις οποίες ανέπτυξαν θεωρητικοί της Νεότερης Φιλοσοφίας. Οι θεωρίες των συναισθημάτων διερευνώνται σε σχέση με ζητήματα, όπως η σχέση σώματος-πνεύματος, η σύνδεση συγκίνησης και πράξης, συνείδηση και προσωπική ταυτότητα.

Βιβλιογραφία: Ντεκάρτ, *Τα Πάθη της Ψυχής*, μτφ.-εισ. Γ. Πρελορέντζος (Αθήνα: Κριτική, 1996). Ντεκάρτ, *Λόγος περί της μεθόδου*, εισ.-μτφ.-σχ. Χ. Χρηστίδης (Αθήνα: Παπαζήσης, 1976). Ντεκάρτ, *Κανόνες για την καθοδήγηση του πνεύματος*, μετ.-σχόλια Γ. Δαρδιώτη, εισαγωγή Ν. Αυγελή (Θεσσαλονίκη: Εγνατία, 1974). Σπινόζα, *Πραγματεία για τη διάρθρωση του νου*, μετ. Β. Jacquemart - Β. Γρηγοροπούλου, επιμ.-σχόλια-επίμετρο Β. Γρηγοροπούλου (Αθήνα: Πόλις, 2002). J. Locke, *An Essay Concerning Human Understanding* (Οξφόρδη 1975). Ι. Καντ, *Κριτική του Καθαρού Λόγου*, εισ.-μετ.-σχόλια, Α. Γιανναράς (Αθήνα: Παπαζήσης). Μπενιέ, *Ιστορία της νεωτερικής και σύγχρονης φιλοσοφίας*, μετ. Κ. Παπαγιώργης (Αθήνα: Καστανιώτης, 1999). J. Cottingham, *Φιλοσοφία της επιστήμης: Οι ορθολογιστές* (Αθήνα: Στάχυ, 2000). J. Cottingham (επιμ.), *The Cambridge Companion to Descartes* (Καίμπριτζ: Cambridge University Press, 1992). Γ. Φαράκλας-Γ. Πρελορέντζος (επιμ.), *Πολιτικές του ορθολογισμού: Δέκα μελέτες για τον Καρτέσιο* (Αθήνα: Αξιολογικά/Εξάντας, 1999). Β. Γρηγοροπούλου, *Γνώση, πάθη και πολιτική στη Φιλοσοφία του Σπινόζα* (Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 1999). S. Blackburn, *Ruling Passions* (Οξφόρδη: Oxford University Press, 1998). P. Goldie, *The Emotions: A philosophical exploration* (Οξφόρδη: Oxford University Press, 2002).

ΤΟ ΡΙΖΙΚΟ ΚΑΚΟ ΣΤΗΝ ΗΘΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΟΥ ΚΑΝΤ	Παράδοση - Φ 284.2
Κωνσταντίνος Σαργέντης	Τετάρτη 5:30-8:30, Ε.Κ. 2
<p>Στην παράδοση θα εξεταστεί η θεωρία του Καντ για το ριζικό κακό, όπως αυτή παρουσιάζεται στο έργο <i>Η Θρησκεία μέσα στα όρια του λόγου και μόνο</i> (1793). Θα αναλυθούν οι έννοιες: α) του κακού ως μιας κλίσης της ανθρωπίνης φύσης, β) του κακού ως του ενός και μοναδικού φρονήματος ανθρώπινου γένους, γ) της επανάστασης στο φρόνημα του ανθρώπου, δ) του φρονήματος ως ενός γνώμονα της ανθρωπίνης βούλησης, ε) της ριζικότητας του κακού και στ) των βαθμίδων του κακού. Κατά την ανάλυση αυτή θα αναδειχθούν τα βασικά στοιχεία της ηθικής ανθρωπολογίας και ψυχολογίας του Καντ. Από την προοπτική της θεωρίας του ριζικού κακού θα εξεταστεί παράλληλα η θεωρία περί ελευθερίας στο έργο του Καντ από την <i>Κριτική του καθαρού λόγου</i> (1781) και ύστερα.</p> <p>Το πρόβλημα της ελευθερίας προς το κακό και η αναγκαιότητα απάντησης στο σχετικό ερώτημα οδήγησαν τον Καντ στο ύστερο έργο του σε επαναδιατυπώσεις και διασαφήσεις στην προβληματική και στην ορολογία της θεωρίας του περί ελευθερίας. Θα δείχτει ότι κατ' ουσίαν αυτές οι διασαφήσεις δεν συνιστούν συγχρόνως αναθεωρήσεις και αλλαγές, όπως συχνά έχει υποστηριχθεί στη βιβλιογραφία, αλλά <i>συμπληρώματα</i> της θεωρίας του όπως αυτή παρουσιάζεται στο ώριμο κριτικό του έργο. Τέλος, θα εξεταστεί η επίδραση της καντιανής θεωρίας για το ριζικό κακό στην μετακαντιανή φιλοσοφία μέχρι και την εποχή μας.</p> <p>Καθοδηγητικό νήμα αυτής της τελευταίας εξέτασης θα αποτελέσει η άποψη ότι με τον Καντ εγκαινιάζεται στην ιστορία του πνεύματος μια «μοντέρνα» θεωρία του κακού, κύρια χαρακτηριστικά της οποίας είναι η υποκειμενικοποίηση του κακού και ο επαναπροσδιορισμός της σχέσης του προς το ζήτημα της θεοδικίας.</p> <p>Βιβλιογραφία: Η.Ε. Allison, <i>Kant's Theory of Freedom</i> (Cambridge: Cambridge University Press, 1990). Η.Ε. Allison, <i>Idealism and Freedom. Essays on Kant's Theoretical and Practical Philosophy</i> (Cambridge: Cambridge University Press, 1996) ιδιαίτερος σελ. 169-182: "Reflections on the banality of (radical) evil: A Kantian analysis". L.W. Beck, <i>A Commentary on Kant's 'Critique of Practical Reason'</i> (Σικάγο: University of Chicago Press, 1960). M. Forscher, <i>Gesetz und Freiheit. Zum Problem der Autonomie bei I. Kant</i> (Μόναχο: Verlag Anton Pustet, 1974). I. Kant, <i>Η Θρησκεία</i>, μτφ. Σ. Φερντίνος (Αθήνα). I. Kant, <i>Τα θεμέλια της Μεταφυσικής των ηθών</i>, εισ.-μτφ.-σχόλια Γ. Τζαβάρας (Αθήνα: Δωδώνη, 1984). Έ. Κασσίρερ, <i>Καντ, η ζωή και το έργο του</i>, εισ.-μτφ.-σχόλια Σταμάτης Γερογιωργάκης (Αθήνα: Ίνδικτος, 2001). Ε. Παπανούτσος, <i>Ηθική</i>, β' έκδ. (Αθήνα 1956) σελ. 123-212: «Η Ηθική του Καντ». Τ. Pelegrinis, <i>Kant's Conceptions of the Categorical Imperative and the Will</i> (Λονδίνο: Zeno, 1980). J.B. Schneewind, "Autonomy, obligation, and virtue: An overview of Kant's moral philosophy", στο: <i>The Cambridge Companion to Kant</i> (Cambridge: Cambridge University Press, 1995 [α' έκδ. 1992]) σελ. 309-341. C. Schulte, <i>Radikal böse: die Karriere des Bösen von Kant bis Nietzsche</i> (Μόναχο: Fink, 1991 β' έκδ. [α' έκδ. 1988]). A.W. Wood, <i>Kant's ethical thought</i> (Cambridge: Cambridge University Press, 1999).</p>	

Η ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΛΟΓΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ: ΟΝΤΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΣΤΟΝ ΧΑΪΝΤΕΓΓΕΡ	Παράδοση - Φ 291.2
Γεράσιμος Κακολύρης	Παρασκευή 2:30-5:30, Αίθ.Βιβλιοθήκης
<p>Το παρόν μάθημα αποτελεί εισαγωγή στο κλασικό έργο του Μάρτιν Χάιντεγγερ <i>Είναι και Χρόνος (Sein und Zeit)</i> και το <i>Η προέλευση του έργου τέχνης</i>. Το <i>Είναι και Χρόνος</i> (1927), έργο που άνοιξε πρωτόγνωρους δρόμους στη φιλοσοφία του 20^{ου} αιώνα, θεωρείται συχνά εξαιρετικά δύσκολο. Όμως, ενώ είναι αλήθεια ότι ο Χάιντεγγερ εφευρίσκει νέους όρους και υιοθετεί ένα τρόπο του φιλοσοφείν αρκετά καινοφανή, πιστεύω ότι ο φοιτητής θα ανακαλύψει ότι το φιλοσοφικό όραμα του Χάιντεγγερ, στο σύνολό του, είναι αρκετά προσιτό. Εν περιλήψει, αυτό στο οποίο ο Χάιντεγγερ αποβλέπει με το <i>Είναι και Χρόνος</i>, είναι η εμβάθυνση στην ερώτηση, τι σημαίνει για κάτι (όπως πράγματα, άνθρωποι, γλώσσα, κτλ) να <i>είναι</i>. Θέλει να δείξει τη διαφορά των τρόπων ύπαρξης και μετά να αναδείξει πως αυτοί σχετίζονται με τον άνθρωπο (Dasein) και τελικά με τη χρονικότητα. Στις τρεις σειρές διαλέξεων που ο Χάιντεγγερ έδωσε στα 1935-6 και δημοσιεύτηκαν με τον τίτλο <i>Η προέλευση του έργου τα τέχνης (Der Ursprung des Kunstwerkes)</i>, 1950, επιχειρείται να φωτισθεί το πρόβλημα της τέχνης και του έργου τέχνης υπό το φως του ερωτήματος του Είναι.</p> <p>Κείμενα: Μ. Χάιντεγγερ, <i>Είναι και Χρόνος</i>, 2 τόμοι, μτφ. Γ. Τζαβάρας (Αθήνα: Δωδώνη, 1978, 1985). Μ. Χάιντεγγερ, <i>Η προέλευση του έργου τέχνης</i>, μτφ. Γ. Τζαβάρας (Αθήνα: Δωδώνη, 1986).</p>	

Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ	Σεμινάριο - Φ 300.1
Γιώργος Ζωγραφίδης	Τετάρτη 5:30-8:30, Αίθ.Συνεδρ.Βιβλιοθήκης
<p>Στις μέρες μας πολλοί συνεχίζουν να επιχειρηματολογούν (ή πιστεύουν ότι δεν χρειάζεται καν να επιχειρηματολογήσουν) υπέρ του σημαντικού (ή και του θεμελιώδους) ρόλου της φιλοσοφίας στη Μέση Εκπαίδευση, στη Φιλοσοφική Σχολή, στις ανθρωπιστικές σπουδές, στο Πανεπιστήμιο, ακόμη και στην κοινωνία. Η φιλοσοφία, είτε (συν)διαμορφώνει προσωπικότητες ή πολίτες είτε προάγει την κριτική σκέψη είτε παρέχει 'μεταβιβάσιμες ικανότητες' χρήσιμες στον 'απασχολήσιμο' άνθρωπο της συνεχιζόμενης εκπαίδευσης, στις περισσότερες περιπτώσεις κατοχυρώνει τον ρόλο που της αποδίδουν χάρη στη θεσμική της παρουσία στο πεδίο της παιδείας, στη διδασκαλία της. Στην προοπτική αυτή η διδασκαλία της φιλοσοφίας μπορεί να θεωρηθεί ως φιλοσοφική πρακτική και η φιλοσοφία ως θεσμός.</p>	

Το αν και πώς διδάσκεται η φιλοσοφία συνδέεται με την αντίληψη για τη φύση και το έργο της φιλοσοφίας. Ως τέτοιο, ως φιλοσοφικό ερώτημα, προσήλκυσε παραδοσιακά την προσοχή των φιλοσόφων, οι οποίοι δεν το άφησαν στα χέρια των ειδικών της διδακτικής (που εξάλλου ελάχιστες φορές το καταδέχθηκαν). Στην ιστορία υπήρξαν στιγμές (ούτε λίγες ούτε αμελητέες) που η ίδια η φύση της φιλοσοφίας καθορίστηκε από τον τρόπο που την ασκούσαν και την δίδασκαν –για να μην ξεχάσουμε ότι μερικές στιγμές η φιλοσοφία ταυτίστηκε (ίσως για ορισμένους και σήμερα ταυτίζεται) με τον τρόπο που ασκήθηκε και διδάχθηκε σε ορισμένα πανεπιστήμια.

Στο Σεμινάριο θα παρουσιασθούν και θα συζητηθούν οι παρακάτω θεματικές: (1) Είναι η φιλοσοφία διδακτική; - ένα φιλοσοφικό πρόβλημα. (2) Η ιστορία της διδασκαλίας της φιλοσοφίας: αρχαιότητα – μεσαίωνας – νεότεροι χρόνοι. (3) Η φιλοσοφία στη Μέση Εκπαίδευση: Ελλάδα, Γαλλία, Ιταλία, Βρετανία. (4) Η φιλοσοφία στο Πανεπιστήμιο: Ελλάδα, Βρετανία, ΗΠΑ, Γερμανία. (5) Διδάσκοντας φιλοσοφία σήμερα, I: εισαγωγή στη φιλοσοφία, ιστορία της φιλοσοφίας. (6) Διδάσκοντας φιλοσοφία σήμερα, II: φιλοσοφικά κείμενα (κειμενοκεντρική διδασκαλία), διδασκαλία με προβλήματα και ασκήσεις (κριτικό σκέπτεσθαι), φιλοσοφική γραφή. (7) Η διδασκαλία της φιλοσοφίας εκτός ακαδημαϊκών θεσμών: 'ένα καφέ για τον Σωκράτη'.

Βιβλιογραφία: Μ. Βενέτη, *Η διδασκαλία της φιλοσοφίας* (Αθήνα: Παπαδήμας, 2002). Γ. Βώκος, *Φιλοσοφία και εκπαιδευτική πολιτική* (Αθήνα: Λωτός, 1987). Γ. Δημητράκος, *Η φιλοσοφία στη Μέση Εκπαίδευση* (Αθήνα: Gutenberg, 1993). Γ. Ζωγραφίδης, «Το μάθημα της φιλοσοφίας στη Μέση Εκπαίδευση», *Θαλλώ* 13 (2002) 113-134. Γ. Τζαβάρα, *Εγχειρίδιο φιλοσοφίας* (Αθήνα: Εκπαιδευτήρια Κωστή-Γεϊτόνα, 1995). D.W. Hamlyn, *Being a Philosopher* (Λονδίνο: Routledge, 1992). B. Rucet, *Enseigner la philosophie* (Παρίσι: CNRS, 2002). T. Kasachkoff (επιμ.), *In the Socratic Tradition: Essays on Teaching Philosophy* (Λονδίνο: Rowman & Littlefield, 1998). Περιοδικά: *Φιλοσοφία και παιδεία*, *Teaching Philosophy*, *Zeitschrift für die Didaktik der Philosophie und Ethik*.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΙΚΗ ΛΟΓΙΚΗ: ΕΙΔΗ ΣΥΛΛΟΓΙΣΜΩΝ

Σεμινάριο & Άσκηση - Φ 321.1 & Φ 039

Δημήτριος Χατζόπουλος

Δευτέρα 11:30-2:30, Αίθ. Μιχαήλ

ΣΥΜΒΟΛΙΚΗ ΛΟΓΙΚΗ

Σεμινάριο - Φ 322.1

Γιώργος Μαραγκός

Παρασκευή 11:30-2:30, Σ 1

ΠΛΑΤΩΝΙΚΗ ΗΘΙΚΗ

Σεμινάριο - Φ 331.2

Κωνσταντίνος Σαργέντης

Τρίτη 5:30-8:30, Αίθ.Συνεδρ. Βιβλιοθήκης

Το σεμινάριο θα εστιαστεί σε τρεις πλατωνικούς διαλόγους: στον *Πρωταγόρα*, στο *Γοργία* και στην *Πολιτεία*. Μέσα από τη μελέτη αυτών των διαλόγων θα αναλυθεί η εξέλιξη της ηθικής σκέψης του Πλάτωνος από τους πρώιμους ή σωκρατικούς διαλόγους στους μέσους διαλόγους. Η εξέλιξη αυτή συνίσταται κυρίως στο εξής: Στους πρώιμους διαλόγους, ο Σωκράτης θεμελιώνει την ορθολογικότητα της αρετής με τον έλεγχο και με την «αναλογία της τέχνης». Την αναλογία της τέχνης επικουρεί η κατηγορηματική άρνηση της δυνατότητας της ακρασίας. Στους μέσους διαλόγους ο Πλάτων εγκαταλείπει τη μέθοδο του ελέγχου και εμφανίζεται σκεπτικιστής ως προς την εγκυρότητα της αναλογίας της τέχνης με την αρετή. Πιστεύει αντίθετα ότι οι ηθικές ιδιότητες μπορούν να γνωσθούν με τη μέθοδο της ανάμνησης και τη διαλεκτική. Ταυτοχρόνως εγκαταλείπει και τη σωκρατική άρνηση της ακρασίας.

Ιδιαίτερη προσοχή θα δοθεί στην ηθική ψυχολογία του Πλάτωνος: Η άρνηση ή κατάφαση της ακρασίας δεν σχετίζεται μόνο με την αποδοχή ή μη της αναλογίας της τέχνης, αλλά αποκτά και ένα θετικό περιεχόμενο στο πλαίσιο του *κινήτρου* της ηθικής πράξης. Σε αντίθεση προς τον Σωκράτη ο Πλάτων προβαίνει σταδιακά (από τον *Γοργία* και έπειτα) στη διάκριση της ψυχής σε περισσότερα από ένα μέρη. Στην *Πολιτεία* η ψυχή παρουσιάζεται ως τριμερής (λογιστικό, θυμοειδές και επιθυμητικό), έτσι ώστε ο πράττων να κατέχει μεν ηθική γνώση αλλά να μπορεί να πράττει αντίθετα προς αυτή. Επιπλέον, η ηθική γνώση δεν είναι – όπως στον Σωκράτη – συγχρόνως και κίνητρο ή ελατήριο του πράττειν, αλλά διαμεσολαβείται από συναισθήματα και επιθυμίες που δεν τελούν σε αιτιακή εξάρτηση από αυτή.

Βιβλιογραφία: J. Annas, *An Introduction to Plato's Republic* (Οξφόρδη: Oxford University Press, 1981). Σ. Βιρβιδάκης, «Η φαινομενολογία της ηθικής εμπειρίας στους εσατολογικούς μύθους των πλατωνικών διαλόγων», στο: Ι.–Θ.Α. Παπαδημητρίου (επιμ.), *Πρακτικά του πρώτου Πανελληνίου και διεθνούς Συνεδρίου Αρχαίας Ελληνικής Φιλολογίας* (Αθήνα 1997). Γρ. Βλαστός, *Πλατωνικές Μελέτες*, μτφ. Ι. Αρζόγλου (Αθήνα: MIET, 1994). Γρ. Βλαστός, *Σωκράτης: Ειρηνευτής και ηθικός φιλόσοφος*, μτφ. Π. Καλλιγιάς (Αθήνα: Εστία, 1993). J.C.B. Gosling, *Plato* (Λονδίνο: Routledge & Kegan Paul, 1973). T. Irwin, *Plato's Ethics* (Οξφόρδη: Oxford University Press, 1995). Β. Κάλφας, «Η ερμηνεία του πλατωνικού μύθου του Ηρόδου», *Θαλλώ* 14 (2003). Πλάτων, *Πρωταγόρας*, μτφ.-σχόλια Κ. Ν. Πετρόπουλος (Αθήνα: Πατάκης, 1981). Πλάτων, *Γοργίας*, εισ.-μτφ.-σχόλια μεταφραστικής ομάδας Κάκτου (Αθήνα: Κάκτος, 1993). Πλάτων, *Πολιτεία*, εισ. σημειώμα–μτφ.–ερμ. σημειώματα Ν. Μ. Σκουτερόπουλος (Αθήνα: Πόλις, 2002). Γ.Ξ. Σάντας, *Σωκράτης*, μτφ. Δ. Βούβαλη (Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 1997).

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ: Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ ΤΟΛΣΤΟΪ

Σεμινάριο & Άσκηση - Φ 351.2 & Φ 040

Δημήτριος Χατζόπουλος

Τρίτη 11:30-2:30, Σ 1

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΚΕΨΗ	Σεμινάριο - Φ 360.4 & ΨΥΧΣ 354
Βασίλης Κάλφας - Γιάννης Κουγιουμουτζάκης	<i>Δευτέρα 11:30-2:30, Σ 1</i>
<p>Στο Σεμινάριο θα εξετάσουμε την έννοια της ανθρώπινης ανάπτυξης (από τη σύλληψη έως το θάνατο) μέσα από ορισμένες ψυχολογικές και αρχαιοελληνικές φιλοσοφικές θεωρίες, διερευνώντας τις ομοιότητες, τις διαφορές και πώς κάποιες «αρχαίες» θεωρίες ενισχύονται ή υπονομεύονται από τα τρέχοντα ερευνητικά ευρήματα της Ψυχολογίας. Θα αναλύσουμε, επίσης, πώς κάποιες «αρχαίες» θεωρίες παραμένουν, με προκλητικό τρόπο, οδηγοί για τους ψυχολόγους του μέλλοντος.</p> <p>Το σαφώς αναπτυξιακό ποίημα του Σόλωνα για τις φάσεις του ανθρώπινου βίου, οι κρίσιμες σχετικές ψυχολογικές θεωρίες κάποιων Προσωκρατικών φιλοσόφων (Πυθαγόρειοι, Ηράκλειτος, Δημόκριτος, κ.ά) η θεωρία του Πλάτωνα για το «ασυνείδητο» και τα μέρη της ψυχής, η θεωρία του Αριστοτέλη για τις σχέσεις του νου με τα πάθη και η αναπτυξιακή του προοπτική, η πρωτοποριακή θεωρία του Στωικού Ιεροκλή για τον έμφυτο εξοπλισμό των νεογνών όλων των ειδών, είναι μερικά παραδείγματα των αρχαίων προσπαθειών κατανόησης της ανθρώπινης ανάπτυξης.</p> <p>Τι θα απαντούσαν, σε ένα φανταστικό διάλογο, οι Freud, Piaget, Vygotsky και Bruner στους αρχαίους συναδέλφους τους και τι οι σύγχρονοι αναπτυξιακοί ψυχολόγοι για το μείζον ζήτημα της σύλληψης, της περιγραφής και της κατανόησης των διάφορων διακριτών φάσεων της ζωής; Τι ακριβώς αλλάζει στην ανάπτυξη, τι αλλάζει δύσκολα ή και καθόλου κατά τους αρχαίους και τους σύγχρονους θεωρητικούς και ερευνητές; Έχουν, άραγε, δίκιο οι σύγχρονοι ιστορικοί της επιστήμης που τοποθετούν τη γένεση της (Αναπτυξιακής) Ψυχολογίας το 17ο ή ακόμη και το 19ο αιώνα;</p> <p>Προαπαιτούμενα μαθήματα: «Εισαγωγή στη Φιλοσοφία» (Φ 100), «Ψυχολογία I & II» (ΨΥΧΣ 100 & 101).</p>	

ΣΩΚΡΑΤΗΣ	Σεμινάριο - Φ 362.2
Βασίλης Κάλφας	<i>Τρίτη 11:30-2:30, Αίθ. Βιβλιοθήκης 4</i>
<p>Στο σεμινάριο θα επιχειρήσουμε να ανασυγκροτήσουμε τη μορφή του ιστορικού Σωκράτη και της φιλοσοφίας του μέσα από τις εικόνες που μας μετέδωσαν ο Αριστοφάνης, ο Πλάτων, ο Ξενοφών, οι ελάσσονες Σωκρατικοί και ο Αριστοτέλης.</p> <p>Προαπαιτούμενα: γενική γνώση της αρχαίας ελληνικής φιλοσοφίας, καλή σχέση με τα αρχαία ελληνικά κείμενα.</p> <p>Βιβλιογραφία: Γρ. Βλαστός, <i>Σωκράτης: Ειρωνευτής και ηθικός φιλόσοφος</i>, μτφ. Π. Καλλιγιάς (Αθήνα: Εστία, 1993). Ο. Ζιγκον, <i>Σωκράτης</i>, μτφ. Ν.Μ. Σκουτερόπουλος (Αθήνα: Γνώση Ξ. Σάντας, <i>Σωκράτης</i>, μτφ. Δ. Βούβαλη (Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 1997). W.K.C. Guthrie, <i>Σωκράτης</i>, μτφ. Τ. Νικολαΐδης (Αθήνα: MIET, 1990).</p>	

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΑ (ΟΡΘΟΛΟΓΙΣΜΟΣ, ΕΜΠΕΙΡΙΣΜΟΣ, ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟΣ)	Σεμινάριο - Φ 380.4
Βασιλική Γρηγοροπούλου	<i>Τρίτη 8:30-11:30, Σ 1</i>
<p>Το ερώτημα «Τι είμαι» εισάγεται ως κύριο ερώτημα από τον Ντεκάρτ στους <i>Στοχασμούς περί της πρώτης φιλοσοφίας</i>. Η απάντηση σε αυτό διατρέχει όχι μόνο τη δική του θεωρία, αλλά αποτελεί κεντρικό θεωρητικό ζήτημα μέχρι και σήμερα. Το ζήτημα της ταυτότητας εξετάζεται μέσα από τις παραδόσεις του κλασικού ορθολογισμού, του εμπειρισμού και του Διαφωτισμού.</p> <p>Ειδικότερα: - Διερευνάται ως ζήτημα στο οποίο επιχειρεί να απαντήσει η γνωσιολογία του Ντεκάρτ και η θεωρία του για τα συναισθήματα. - Εξετάζεται η εκ νέου τοποθέτηση του προβλήματος από τον Σπινόζα ως δυναμική σχέση νου και σώματος. - Αναλύεται μέσα από το δοκίμιο του Λοκ «Ταυτότητα και διαφορά», που απομακρύνεται από τις οντολογικές θεμελιώσεις του 17ου αιώνα και βασίζεται στην έννοια του προσώπου και της συνείδησης. - Η απάντηση του Leibniz προς τον Locke σχετικά με την ενότητα της συνείδησης και της προσωπικής ταυτότητας. - Ταυτότητα, ηθική συνείδηση και συνείδηση του πολίτη στον Ρουσσώ και στο πλαίσιο του Γαλλικού Διαφωτισμού. - Εαυτός και αντίληψη στον Χιούμ.</p> <p>Βιβλιογραφία: Ρ. Ντεκάρτ, <i>Στοχασμοί περί της Πρώτης Φιλοσοφίας</i>, μτφ.-σχόλια Ε. Βανταράκης (Αθήνα: Εκκρεμές, 2003). G. Deleuze, <i>Ο Σπινόζα και το πρόβλημα της έκφρασης</i> (Αθήνα: Κριτική, 2002). J. Locke, <i>An Essay Concerning Human Understanding</i> (Οξφόρδη 1975). G.W. Leibniz, <i>Μεταφυσική Πραγματεία</i>, εισ.-μτφ. Π. Καϊμάκης (Θεσσαλονίκη: Εγνατία, 1975). G.W. Leibniz, <i>Η Μοναδολογία</i>, εισ. Γ. Βώκος, μτφ. Σ. Λαζαρίδης (Αθήνα: Υπερίων, 1997). S. Shoemaker και R. Swinburne, <i>Personal Identity</i> (Οξφόρδη: Blackwell, 1984).</p>	

ΝΤΕΚΑΡΤ: ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ	Σεμινάριο - Φ 381.1
Μαρία Βενιέρη	<i>Τετάρτη 5:30-8:30, Αίθ. Μιχαηλή</i>

Φωτεινή Βάκη

Τρίτη 8:30-11:30

Η «νεωτερικότητα» δεν συνιστά μόνο ιστορικό και γεωγραφικό όρο. Κυρίως, αποτελεί κανονιστική κατηγορία. Αξίες όπως «πρόοδος», «ορθολογικότητα», «ελευθερία», «ισότητα», κ.ο.κ., θεωρούνται το σημασιολογικό της «φορτίο».

Το μάθημα θα εξετάσει αρχικά σύγχρονες θεωρίες της νεωτερικότητας, ιδιαίτερα αυτή του J. Habermas, που εμμένει στο νεωτερικό «σχέδιο» θεωρώντας το πρόσφορο έδαφος πραγμάτωσης της ορθολογικότητας.

Εν συνεχεία, θα επιχειρηθεί μια παρουσίαση κριτικών προσεγγίσεων της νεωτερικότητας. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στο έργο του Foucault (κυρίως στα έργα της μέσης περιόδου όπως *Πειθαρχία και τιμωρία*) και στο έργο των εκπροσώπων της σχολής της Φρανκφούρτης Adorno και Horkheimer με τίτλο *Διαλεκτική του Διαφωτισμού*.

Επίσης, θα ασχοληθούμε με τη μετα-μοντέρνα κριτική της νεωτερικότητας η οποία καταγγέλλει τη δομική απατηλότητα του νεωτερικού σχεδίου, θεωρώντας το μια «μεγάλη αφήγηση» που θεμελιώνεται σε θεολογικά-εσχατολογικά στοιχεία που αντλεί από το παρελθόν. Η κριτική αυτή εγγράφεται στο έργο του Lyotard *Η μεταμοντέρνα κατάσταση*.

Ο κύκλος του μαθήματος θα κλείσει με αναφορά στη σημερινή συζήτηση περί «αυτοκρατορίας» (στο ομότιπλο βιβλίο των Hardt/Negri), η οποία απεμπλέκεται από το εννοιολογικό οπλοστάσιο που πυροδοτεί τη διαμάχη νεωτερικότητας/μετα-νεωτερικότητας και θεματοποιεί τη σημερινή συγκυρία με όρους όπως «παγκοσμιοποίηση», «δίκτυα», κ.τ.λ.

Βιβλιογραφία: *Η διαμάχη: κείμενα για την νεωτερικότητα*, εισ.-επιμ. Γ. Βέλτσος, επίμετρο John Rawls (Αθήνα: Πλέθρον, 1989). *Η Νεωτερικότητα Σήμερα*, επιμ. S. Hall, D. Held, A. McGrew, μτφ. Β. Τσακίρης και Θ. Τσακίρης (Αθήνα: Σαββάλας). M. Hardt, A. Negri, *Η Αυτοκρατορία*, μτφ. Ν. Καλαϊτζής (Αθήνα: Scripta, 2003).

Γεράσιμος Κακολύρης

Σάββατο 11:30-2:30, Σ 1

Οι όροι «δομισμός» ή «στρουκτουραλισμός» και «μεταδομισμός» ή «μεταστρουκτουραλισμός» έχουν επιβληθεί για λόγους ευκολίας σε τρόπους σκέψης ο καθένας εκ των οποίων στην πραγματικότητα αποτελείται από ένα ετερογενές σύνολο από συχνά διίστάμενες ή ακόμα και αλληλοσυγκρουόμενες θεωρητικές θέσεις. Παρόλα αυτά κοινό χαρακτηριστικό τους αποτελεί το γεγονός ότι έχουν το θεμέλιο τους στην εφαρμογή μιας ορισμένης προσέγγισης της γλώσσας και τη χρήση ενός πεδίου εννοιών και μοντέλων γύρω από τον τρόπο με τον οποίο αυτή λειτουργεί που προέρχονται από τη γλωσσολογία του Ferdinand de Saussure (1987-1913). Ως εκ τούτου, ένα από τα πρωταρχικά μελήματα του μαθήματος θα αποτελέσει η παρουσίαση και η κριτική ανάλυση των θέσεων του Saussure, όπως αυτές έχουν καταγραφεί από τους μαθητές του στα *Μαθήματα γενικής γλωσσολογίας*. Σύμφωνα με τις *συγχρονικές, μη-ιστορικές* αναλύσεις του Saussure, η γλώσσα είναι ένα *σύστημα σημείων*, που το καθένα αποτελείται από ένα *σημαίνον* και ένα *σημαινόμενο*. Η σχέση σημείου και αναφερόμενου είναι απολύτως *αυθαίρετη* ενώ τα σημεία εξαρτούν τη σημασία τους από ένα δομικό σύστημα *διαφορών*.

Το θεωρητικό και ερευνητικό έργο σημαντικών εκπροσώπων του *δομισμού* που θα εξετάσουμε, όπως αυτό του Roman Jakobson, του Roland Barthes ή του Levi-Strauss, το οποίο δεν περιορίζεται μόνο στη γλώσσα και τη λογοτεχνία αλλά περιλαμβάνει, για παράδειγμα, το μύθο, τη μόδα ή συστήματα συγγένειας, θεμελιώνεται σε μια παρόμοια μεθοδολογική και επιστημονική βάση και διερευνά δομές για να εντοπίσει τους γενικούς νόμους με τους οποίους αυτές λειτουργούν.

Εκκινώντας από τη θέση της δομικής γλωσσολογίας του Saussure ότι «στη γλώσσα υπάρχουν διαφορές χωρίς θετικούς όρους» ο Jacques Derrida εγκαινιάζει τη μεταδομιστική προβληματική με το να θεωρεί ότι ο δομισμός δεν κατάφερε να αποδώσει στην παραπάνω θέση την πραγματική ριζοσπαστική της διάσταση με αποτέλεσμα να παραμείνει δέσμιος της «μεταφυσικής της παρουσίας», δηλαδή της σκέψης ότι το σημείο αποτελεί μια άσημη παρούσα σημασίας. Για την αποδομητική προβληματική, κάθε «παρόν» στοιχείο σε ένα γλωσσικό σύστημα σημαίνει καθόσον διαφορετικά αναφέρεται σε ένα άλλο στοιχείο, και ως εκ τούτου δεν είναι ποτέ το ίδιο παρόν στον εαυτό του. Υπό αυτή την έννοια, το σημείο είναι μάλλον ένα «ίχνος» παρόντος, δηλαδή ενός παρόντος το οποίο δεν έχει υπάρξει ποτέ παρόν. Η ενασχόλησή μας με το μεταδομισμό θα ολοκληρωθεί με την εξέταση της θεωρίας του λόγου του Michel Foucault και τις θέσεις των «Αποδομητών του Yale» (Paul de Man, Hillis J. Miller, Geoffrey H. Hartman).

Βιβλιογραφία: F. de Saussure, *Μαθήματα Γενικής Γλωσσολογίας*, μτφ. Φ.Δ. Αποστολόπουλος (Αθήνα: Παπαζήσης, 1979). Ζ. Ντεριντά, *Περί Γραμματολογίας*, μτφ. Κ. Παπαγιώργης (Αθήνα: Γνώση, 1990). *Κείμενα σημειολογίας: Μπενβενίστι, Μπαρτ, Ντεριντά, Πιρς, Φουκώ*, μτφ. Κ. Παπαγιώργης (Αθήνα: Νεφέλη, 1981).

ΔΙΑΣΑΦΗΝΙΣΕΙΣ

Τ Μ Η Μ Α
ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΩΝ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ
ΣΠΟΥΔΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΕΑΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ 2003-2004

ΤΟΜΕΑΣ ΘΕΩΡΙΑΣ & ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑΣ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΙΙ	Παράδοση (Υ) - ΨΥΧΣ 101
Μαριαλένα Σεμιτέκολου	Δευτέρα 2:30-5:30, Δ 3-7 Α
Στο μάθημα θα εξεταστούν οι εξής θεματικές ενότητες: <i>Εισαγωγή στην Κλινική Ψυχολογία:</i> Θεωρίες Προσωπικότητας (Ψυχανάλυση, Συμπεριφορισμός / Θεωρία της Κοινωνικής Μάθησης, Φαινομενολογία / Ανθρωπιστική Προσέγγιση) - Μέθοδοι Μέτρησης της Προσωπικότητας (Δοκιμασίες / Τεστ Προσωπικότητας) - Σύντομη Ιστορία της Ψυχοθεραπείας - Σύγχρονες Ψυχοθεραπευτικές Μέθοδοι <i>Εισαγωγή στη Γνωστική Ψυχολογία:</i> - Αντίληψη και Συνειδηση - Μνήμη - Μάθηση - Γλώσσα και Σκέψη - Κίνητρα και Συναισθήματα. <i>Εισαγωγή στην Κοινωνική Ψυχολογία:</i> - Κοινωνική Απόδοση - Στάσεις / Αλλαγή Στάσεων - Κοινωνική Επιρροή - Δι-ομαδικές Σχέσεις Προαπαιτούμενο μάθημα: «Ψυχολογία Ι» (ΨΥΧΣ 100)	

ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ ΙΙ	Παράδοση - ΨΥΧΣ 109
Βιβή Κυρκούλη	Παρασκευή 11:30-2:30, Δ 2-B
Το μάθημα παρουσιάζει τους φυσιολογικούς και συμπεριφορικούς παράγοντες που ελέγχουν την όραση, ακοή, κίνηση, όσφρηση και γεύση, ύπνο και εγρήγορση και αναπαραγωγή. Σημείωση Η προηγούμενη παρακολούθηση του πρώτου μέρους του μαθήματος («Φυσιολογία της Συμπεριφοράς Ι») αποτελεί ουσιαστική και απαραίτητη προϋπόθεση για την παρακολούθηση του δεύτερου μέρους.	

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΑΦΗΓΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΕΑΥΤΟΥ, ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ	Παράδοση - ΨΥΧΣ 110
Γιάννης Κουγιουμουτζάκης	Τρίτη 11:30-2:30, Δ 3-7 Α
Στο μάθημα θα συζητήσουμε κριτικά την πιο σύγχρονη ψυχολογική θεωρία (Bruner, 2002/2004) για τον τρόπο και τις αιτίες που δημιουργούμε ιστορίες - ιστορίες λογοτεχνικές, ιστορίες νομικές, ιστορίες για τον εαυτό μας - και πώς η αφήγησή τους επιδρά στη ζωή μας. Η θεώρηση του Bruner προχωρεί πέρα από την Ψυχολογία - είναι παραδειγματικά διεπιστημονική. Ο Bruner στις πιο ώριμες στιγμές του. Στα 87 του χρόνια, στον κόμβο των Κοινωνικών Επιστημών, έγραψε ένα από τα καλύτερα κείμενα Ψυχολογίας. Μερικά από τα κεντρικά ερωτήματα του Bruner σχετικά με τις ιστορίες είναι: - Γιατί με τόση ευκολία δημιουργούμε και κατανοούμε το νόημα των ιστοριών; - Μιμείται η τέχνη τη ζωή ή μήπως και η ζωή την τέχνη; - Μαθαίνουμε να δημιουργούμε ιστορίες ή μήπως διαθέτουμε μια εξ αρχής πυρηνική γνώση για την αφήγηση; - Γιατί η Λογοτεχνία στις μεγάλες στιγμές της είναι ανατρεπτική παρά διδακτική; Γιατί η Λογοτεχνία έγινε το συμβολικό όργανο των καταπιεσμένων και των αποδιωγμένων; - Γιατί τελικά, μέσω της αφήγησης, «ο Νόμος ανήκει ακόμη στο λαό»; Γιατί οι νομικές ιστορίες είναι αφηγηματικές στη δομή, αντιθετικές στο πνεύμα, εγγενώς ρητορικές στο στόχο και δικαιολογημένα ανοικτές στην υποψία; Σε τι διαφέρουν οι λογοτεχνικές από τις νομικές ιστορίες - ποια η διαφορά του κανονικού από το πιθανό; - Γιατί οι ιστορίες λειτουργούν σε ένα τοπίο δράσης μέσα στον κόσμο και σε ένα τοπίο συνειδησης, όπου εκτυλίσσονται οι σκέψεις, τα συναισθήματα και τα μυστικά των πρωταγωνιστών. «Εκεί, στο τοπίο της δράσης βρίσκεται ένας μεγάλος στόλος...για να εκδικηθεί ο Μενέλαος τους Τρώες...αλλά η Κλυταιμνήστρα συνεχίζει να μη συγχωρεί τον Αγαμέμνονα...». - Γιατί στην Ιταλία, κατά το Μεσαίωνα και την Αναγέννηση, ο μίμος της Κυριακής, μετά το κήρυγμα για την Πτώση του Αδάμ και της Εύας, προκαλούσε έξω από την εκκλησία τον κόσμο ρωτώντας: «Τι κακό υπάρχει στο να	

γνωρίζουμε το καλό και το κακό;»

- Πώς η Λογοτεχνία «υποτάσσει» την πραγματικότητα; Γιατί ο λογοτεχνικά «υποταγμένος» κόσμος είναι απολαυστικός, χρήσιμος και προκλητικός και γιατί η Λογοτεχνία καθίσταται όργανο ελευθερίας; Μπορεί, μέσω της αφήγησης, να εξανθρωπιστεί η Ιατρική;

- Ποιος ο ρόλος της αυτοβιογραφίας και της (ε)αυτο-αφήγησης στη ζωή μας - αυτό που ήμουν, αυτό που είμαι, αυτό που θα μπορούσε να ήμουν ή να γίνω; Υπάρχει «μέσα μας» ένας ή πολλοί εαυτοί; Γεννά ο εαυτός την αφήγηση ή η αφήγηση για τον εαυτό μορφοποιεί τον εαυτό;

- Είναι ο επιστημονικός και ο αφηγηματικός τρόπος σκέψης δύο αμοιβαία μεταφράσιμοι νοητικοί κόσμοι; Χρειαζόμαστε περισσότερο το «δεξί χέρι της λογικής» ή το «αριστερό χέρι της διαίσθησης»;

- Γιατί - ρωτά και απαντά ο Burner- προτιμούμε το κανονικό, το οικείο, το βόλεμα και το σίγουρο από την Περιπέτεια (Αριστοτέλης) και τη συναρπαστική θάλασσα του πιθανού;

Βιβλίο: Jerome Burner (2002), *Δημιουργώντας Ιστορίες: Νόμος, Λογοτεχνία, Ζωή* (Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2004).

ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΩΝ

Παράδοση - ΨΥΧΣ 236

Δέσποινα Σταματοπούλου

Παρασκευή 2:30-5:30, Δ 2 –B

ΣΧΙΖΟΦΡΕΝΕΙΑ

Σεμινάριο - ΨΥΧΣ 304

Βιβή Κυρκούλη

Τετάρτη 2:30-5:30, Σ 2

Το σεμινάριο αυτό θα εστιάσει σε τρεις κυρίως περιοχές: Στις αλληλεπιδράσεις μεταξύ γενετικών και περιβαλλοντικών παραγόντων στην εμφάνιση της νόσου, στα νέα αντιψυχωσικά φάρμακα και σε ζωικά μοντέλα σχιζοφρένειας.

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ
ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΚΕΨΗ

Σεμινάριο - ΨΥΧΣ 354 & Φ 360.4

Γιάννης Κουγιουμουτζάκης - Βασίλης Κάλφας

Δευτέρα 11:30-2:30, Σ 1

Στο Σεμινάριο θα εξετάσουμε την έννοια της ανθρώπινης ανάπτυξης (από τη σύλληψη έως το θάνατο) μέσα από ορισμένες ψυχολογικές και αρχαιοελληνικές φιλοσοφικές θεωρίες, διερευνώντας τις ομοιότητες, τις διαφορές και πώς κάποιες «αρχαίες» θεωρίες ενισχύονται ή υπονομεύονται από τα τρέχοντα ερευνητικά ευρήματα της Ψυχολογίας. Θα αναλύσουμε, επίσης, πώς κάποιες «αρχαίες» θεωρίες παραμένουν, με προκλητικό τρόπο, οδηγοί για τους ψυχολόγους του μέλλοντος.

Το σαφώς αναπτυξιακό ποίημα του Σόλωνα για τις φάσεις του ανθρώπινου βίου, οι κρίσιμες σχετικές ψυχολογικές θεωρίες κάποιων Προσωκρατικών φιλοσόφων (Πυθαγόρειοι, Ηράκλειτος, Δημόκριτος, κ.ά) η θεωρία του Πλάτωνα για το «ασυνείδητο» και τα μέρη της ψυχής, η θεωρία του Αριστοτέλη για τις σχέσεις του νου με τα πάθη και η αναπτυξιακή του προοπτική, η πρωτοποριακή θεωρία του Στωικού Ιεροκλή για τον έμφυτο εξοπλισμό των νεογνών όλων των ειδών, είναι μερικά παραδείγματα των αρχαίων προσπαθειών κατανόησης της ανθρώπινης ανάπτυξης.

Τι θα απαντούσαν, σε ένα φανταστικό διάλογο, οι Freud, Piaget, Vygotsky και Bruner στους αρχαίους συναδέλφους τους και τι οι σύγχρονοι αναπτυξιακοί ψυχολόγοι για το μείζον ζήτημα της σύλληψης, της περιγραφής και της κατανόησης των διάφορων διακριτών φάσεων της ζωής; Τι ακριβώς αλλάζει στην ανάπτυξη, τι αλλάζει δύσκολα ή και καθόλου κατά τους αρχαίους και τους σύγχρονους θεωρητικούς και ερευνητές; Έχουν, άραγε, δίκιο οι σύγχρονοι ιστορικοί της επιστήμης που τοποθετούν τη γένεση της (Αναπτυξιακής) Ψυχολογίας το 17ο ή ακόμη και το 19ο αιώνα;

Προαπαιτούμενα μαθήματα: «Εισαγωγή στη Φιλοσοφία» (Φ 100), «Ψυχολογία I & II» (ΨΥΧΣ 100 & 101)

ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΕΑΥΤΟΥ ΚΑΙ ΦΥΛΟ	Σεμινάριο - ΨΥΧΣ 356
Δέσποινα Σταματοπούλου	<i>Πέμπτη 2:30-5:30, Σ 2</i>

ΓΛΩΣΣΙΚΟ ΚΑΙ ΠΡΟΓΛΩΣΣΙΚΟ ΧΙΟΥΜΟΡ	Σεμινάριο - ΨΥΧΣ 357
Μαριαλένα Σεμιτέκολου	<i>Πέμπτη 5:30-8:30, Εργαστηρ. Ψυχολογίας</i>
<p>Στο σεμινάριο θα εξετάσουμε την έννοια του χιούμορ, τις θεωρίες και τις έρευνες που διερευνούν το κωμικό, τους αστεϊσμούς και το γέλιο καθώς και τις μορφές της προγλωσσικής και της γλωσσικής χιουμοριστικής επικοινωνίας. Οι θεωρίες και οι έρευνες που θα εξεταστούν θίγουν τα εξής ζητήματα: 1) τον ορισμό της έννοιας του χιούμορ και της φύσης του κωμικού, 2) τον προσδιορισμό της «αμφίσημης» σχέσης ανάμεσα στο χιούμορ και στο γέλιο, 3) την κοινωνική διάσταση του χιούμορ - τις κοινωνικές λειτουργίες που το χιούμορ επιτελεί και τους κοινωνικούς δεσμούς που διαμορφώνει μεταξύ των αστειευόμενων, 4) τη σημειωτική πλευρά των αστεϊσμών στη γλώσσα και στις παραγλωσσικές νύξεις των αστειευόμενων, 5) την ανάδυση και ανάπτυξη του χιούμορ στα παιδιά και 6) την ανάδυση και ανάπτυξη του χιούμορ στην επικοινωνία μεταξύ ενηλίκων και βρεφών.</p> <p>Ειδικότερα, οι θεματικές ενότητες του σεμιναρίου είναι οι ακόλουθες:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Κλασικές Θεωρίες για το χιούμορ (Θεωρίες της Ανωτερότητας, Θεωρίες της Σύγκρουσης, Θεωρίες της Διέγερσης, Θεωρία του S. Freud, Θεωρίες της Μορφής) - Κοινωνικές / Ανθρωπολογικές θεωρήσεις των αστεϊσμών και της χιουμοριστικής επικοινωνίας - Κοινωνικές / Γλωσσολογικές θεωρήσεις των αστεϊσμών και της χιουμοριστικής επικοινωνίας - Αναπτυξιακές Θεωρίες για την ανάδυση και την αναπτυξιακή πορεία του χιούμορ, κατά τη νηπιακή και την παιδική ηλικία. - Αναπτυξιακές Θεωρίες για την ανάδυση και την αναπτυξιακή πορεία του χιούμορ, κατά τη βρεφική ηλικία - Φυλογενετική και Οντογενετική πορεία του γέλιου <p>Προαπαιτούμενα μαθήματα: Ψυχολογία I (ΨΥΧΣ 100), Ψυχολογία II (ΨΥΧΣ 101) Μέγιστος αριθμός συμμετεχόντων: 25 φοιτητές (τέταρτου και τρίτου έτους φοιτήσεως).</p>	

ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ	Παράδοση - ΚΟΙΣ 130
Γιώργος Νικολακάκης	<i>Τρίτη 5:30-8:30, Δ 2 –B</i>

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑ	Παράδοση - ΚΟΙΣ 135
Άρης Τσαντηρόπουλος	<i>Πέμπτη 11:30-2:30, Ε.Κ. 2</i>
<p>Σκοπός του μαθήματος είναι η εξοικείωση με τις μεθόδους, την ορολογία και τις έννοιες της Κοινωνικής Ανθρωπολογίας. Η κύρια θεματική των διαλέξεων θα επικεντρωθεί:</p> <p>α) στην πορεία συγκρότησης του γνωστικού κλάδου της Κοινωνικής Ανθρωπολογίας διαμέσου της γνωριμίας του δυτικού ανθρώπου με άλλους πολιτισμούς,</p> <p>β) στους τρόπους θεώρησης και την προβληματική που έθεσαν στην προσέγγιση των μη δυτικών πολιτισμών οι τρεις μεγάλες ανθρωπολογικές «παραδόσεις», η αγγλική, η γαλλική και η αμερικάνικη, και</p> <p>γ) στα κυριότερα πεδία της ανθρωπολογικής έρευνας (πολιτισμός, κοινωνική δομή, οικονομία, πολιτική οργάνωση, συγγένεια, συμβολικά συστήματα κλπ).</p>	

ΓΝΩΣΙΑΚΕΣ ΚΑΙ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΟΜΗ	Παράδοση - ΚΟΙΣ 143
Αντώνης Αστρινάκης	<i>Πέμπτη 5:30-8:30, Αιθ.Βιβλιοθήκης</i>

ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ	Παράδοση (Υ) - ΚΟΙΣ 200
Αντώνης Γεωργούλας	<i>Δευτέρα 11:30-2:30, Δ 3 –7 Α</i>

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ	Παράδοση - ΚΟΙΣ 230 & Φ 240.4
Γρηγόρης Μολύβας	<i>Δευτέρα 11:30-2:30, Δ 2 –Β</i>
<p>Το μάθημα πραγματεύεται τη θεωρία της δικαιοσύνης του Rawls σε σχέση με τα δικαιώματα. Στο πλαίσιο αυτό προσδιορίζεται ο ρόλος των θεμελιωδών δικαιωμάτων στην ηθική και πολιτική φιλοσοφία, με άξονα αναφοράς την αντίληψη του Dworkin και του Nozick και τις θεωρίες του συμφέροντος και της επιλογής (Hart). Εξετάζεται τι είναι αυτό που κάνει τα δικαιώματα αναντικατάστατα στο πολιτικό λεξιλόγιο και ποια είναι η σχέση τους με έννοιες όπως η ελευθερία, η ευημερία και οι κοινωνικοί στόχοι. Επιπλέον, παρουσιάζεται η αντίληψη των συντεπιοκρατικών δικαιωμάτων (π.χ. Sen, Griffin, Sumner) και εξετάζεται σε ποιο βαθμό υπάρχουν θεμελιωτικά δικαιώματα στη σκέψη του Rawls. Για το σκοπό αυτό αναλύεται η σχέση δικαιώματος – καθήκοντος στο πλαίσιο της ρωλσιανής ιδέας για την προτεραιότητα του ορθού έναντι του αγαθού, καθώς και η σχέση του Rawls με τον Kant.</p> <p>Βιβλιογραφία: Τζων Ρωλς, <i>Θεωρία της Δικαιοσύνης</i> (Αθήνα: Πόλις 2001). Κ. Παπαγεωργίου, <i>Η Πολιτική Δυνατότητα της Δικαιοσύνης: Συμβόλαιο και Συναίνεση στον John Rawls</i> (Αθήνα: Νήσος 1994). Γ. Μολύβας, <i>Δικαιώματα και θεωρίες δικαιοσύνης: Rawls, Dworkin, Nozick, Sen</i> (Αθήνα: Πόλις 2004).</p>	
Η ΑΜΕΡΙΚΗ: ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΚΕΣ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ	Σεμινάριο - ΚΟΙΣ 379
Γιώργος Νικολακάκης	<i>Δευτέρα 2:30-5:30, Σ 1</i>
Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΕΑΥΤΟΥ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ II	Σεμινάριο - ΚΟΙΣ 380
Αντώνης Γεωργούλας	<i>Τρίτη 2:30-5:30, Σ 2</i>
ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	Σεμινάριο - ΚΟΙΣ 381 & ΠΑΙΣ 432
Νίκος Παναγιωτόπουλος	<i>Πέμπτη 8:30-11:30, Σ 1</i>
ΕΘΝΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΥΛΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ	Σεμινάριο - ΚΟΙΣ 382
Άρης Τσαντηρόπουλος	<i>Δευτέρα 5:30-8:30, Σ 2</i>
<p>Οι τεχνικές τις οποίες ο άνθρωπος έχει επινοήσει προκειμένου να οικειοποιηθεί και να ελέγξει αποτελεσματικά το περιβάλλον του διαφέρουν τόσο από κοινωνία σε κοινωνία όσο και κατά ιστορικές περιόδους. Αντικείμενο του σεμιναρίου είναι η παρουσίαση όψεων της τεχνολογίας του ανθρώπου της προβιομηχανικής Ευρώπης καθώς και άλλων μη δυτικών κοινωνιών στην επεξεργασία υλικών που παρέχει η φύση (χώμα, ξύλο, πέτρα, μέταλλα). Η προβληματική θα επικεντρωθεί σε παράγοντες που επέδρασαν στην ανάπτυξη συγκεκριμένων τεχνικών, στη σύνδεσή τους με συγκεκριμένες μορφές κοινωνικής οργάνωσης και στην κριτική των απόψεων που ταυτίζουν την τεχνολογική ή την πολιτισμική υπεροχή με την δουλκή υιοθέτηση του τεχνολογικού προτύπου του βιομηχανικού πολιτισμού.</p>	
ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΩΝ	Σεμινάριο - ΚΟΙΣ 383
Αντώνης Αστρινάκης	<i>Παρασκευή 11:30-2:30, Σ 2</i>
ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ	Σεμινάριο - ΚΟΙΣ 383 & ΠΑΙΣ 431
Ζαχαρίας Παληός	<i>Δευτέρα 5:30-8:30, Δ 2 –Β</i>
Βλ. ΠΑΙΣ 431	
ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΑΣΚΗΣΗ	Άσκηση - ΠΑΙΣ 020
Κ. Αλεξοπούλου, Καρίμαλη, Παπαχριστόπουλος	

ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	Παράδοση (Υ) - ΠΑΙΣ 141
Νίκος Παναγιωτόπουλος	<i>Τετάρτη 5:30-8:30</i>

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ	Παράδοση - ΠΑΙΣ 147
Καλλιόπη Πηγιάκη	<i>Τρίτη 2:30-5:30, Δ 2 –Β</i>

ΣΥΝΕΧΙΖΟΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	Σεμινάριο - ΠΑΙΣ 429
Ζαχαρίας Παληός	<i>Τρίτη 11:30-2:30, Σ 2</i>
<p>Το ζήτημα της συνεχιζόμενης εκπαίδευσης προσελκύει ολοένα μεγαλύτερο ενδιαφέρον στις σύγχρονες κοινωνίες. Η μόρφωση των ενηλίκων προβάλλεται ως κύριο μέσο αντιμετώπισης μιας σειράς κοινωνικών και οικονομικών προβλημάτων αφενός και ως φιλόδοξη και προκλητική επαγγελματική διέξοδος αφετέρου. Η θεματολογία του σεμιναρίου πραγματεύεται κυρίως τα παρακάτω:</p> <p>Βασικές κατηγορίες συνεχιζόμενης εκπαίδευσης. Το Πρόβλημα του αναλφαβητισμού. Οργανικός και Λειτουργικός Αναλφαβητισμός. Η εικόνα των ενηλίκων σπουδαστριών και σπουδαστών, προϋποθέσεις για την συμμετοχή τους στην επιμόρφωση, εμπόδια και αναστολές. Περιεχόμενο, μεθοδολογία και αξιολόγηση της επιμορφωτικής διαδικασίας. Μάθηση και αλλαγή / τροποποίηση της συμπεριφοράς. Συνοπτική παρουσίαση των βασικότερων παραδειγμάτων των θεωριών της μάθησης και αξιολόγηση τους σε σχέση με την καταλληλότητα τους στην επιμόρφωση. Η επιμόρφωση των ενηλίκων ως μέσο για την προώθηση πολιτικής ωριμότητας, συνειδητοποίησης και δράσης, κοινωνικής ένταξης και κοινωνικής εμψύχωσης. Η Θεωρία του Ανθρώπινου Κεφαλαίου.</p> <p>Βιβλιογραφία: Γ.Ν. Γαλάνης, <i>Ψυχολογία της (Επι)Μόρφωσης των Ενηλίκων: Θεωρητικές & Πρακτικές Προσεγγίσεις</i> (Αθήνα: Παπαζήσης, 1993). Α. Λεόν, <i>Διαρκής Αγωγή & εκπαίδευση: Οι Παιδαγωγικές Επιστήμες</i>, τόμος 8 (Αθήνα: Δίπτυχο, 1985). Σ. Παπαιωάννου, «Λαϊκή Επιμόρφωση και Κοινωνικός Μετασχηματισμός», <i>Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών</i>. ΕΚΚΕ 62 (1986). R.S. Caffarella, S.B. Merriam, <i>Learning in Adulthood</i> (San Francisco: Jossey-Bass Inc., 1991). P. Jarvis, <i>The Sociology of Adult and Continuing Education</i> (Λονδίνο: Routledge, 1985). S. Papaioannou, & Z. Palios, <i>Adult Education in Europe: The Case of Greece</i>, <i>Europahandbuch Weiterbildung</i> (Neuwied: Luchterhand Verlag, 1994).</p>	

ΕΙΔΙΚΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ	Σεμινάριο - ΠΑΙΣ 430
Καλλιόπη Πηγιάκη	<i>Τετάρτη 5:30-8:30, Σ 1</i>

ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ	Σεμινάριο - ΠΑΙΣ 431 & ΚΟΙΣ 383
Ζαχαρίας Παληός	<i>Δευτέρα 5:30-8:30, Δ 2 –Β</i>
<p>Ο εκπαιδευτικός συνεχίζει να διαδραματίζει ένα από τους σημαντικότερους – αν όχι τον σημαντικότερο - ρόλους στην εκπαίδευση. Αποτελεί τον διαμεσολαβητή μεταξύ των μαθητών και της κοινωνίας. Το έργο του θεωρείται το μαύρο κουτί του εκπαιδευτικού συστήματος. Το Σεμινάριο πραγματεύεται μεταξύ άλλων τα παρακάτω:</p> <p>Κοινωνικοποίηση και Ανισότητας. Κοινωνική αναπαραγωγή και σχετική αυτονομία του Εκπαιδευτικού. Ο Πυγμαλίων στην Τάξη. Οι εκπαιδευτικοί της Α' βαθμιας, Β' βαθμιας & Γ' βαθμιας εκπαίδευσης. Μόρφωση και επαγγελματικές προοπτικές - ανεργία και εναλλακτικές λύσεις. Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών.</p> <p>Βιβλιογραφία: P. Bourdieu κά., <i>Οι Κληρονόμοι</i> (Αθήνα: Καρδαμίτσα, 1993). Ι. Πυργιωτάκης, <i>Η Οδύσσεια του διδασκαλικού επαγγέλματος</i> (Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη, 1992). Ι. Σολομών, <i>Basil Bernstein: Παιδαγωγικοί Κώδικες & Κοινωνικός Έλεγχος</i> (Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 1991). Ι. Σολομών Γ. & Κουζέλης, <i>Πειθαρχία και Γνώση</i> (Αθήνα: Εταιρεία Μελέτης των Επιστημών του Ανθρώπου, 1994). Κ. Τσουκαλάς, <i>Εξάρτηση και Αναπαραγωγή</i> (Αθήνα: Θεμέλιο, 1979). Α. Φραγκουδάκη, <i>Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης</i> (Αθήνα: Παπαζήσης, 1985). Π. Γιαννακάκη, <i>Ο εκπαιδευτικός διαμεσολαβητής</i> (Αθήνα: Βασδέκη, 1997). P. Bourdieu, <i>Homo Academicus</i> (Λονδίνο: Polity Press, 1996). P. Lortie, <i>Sociology of the Teacher</i> (Σικάγο: The University of Chicago Press, 1977).</p>	

ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	Σεμινάριο - ΠΑΙΣ 432 & ΚΟΙΣ 381
Νίκος Παναγιωτόπουλος	<i>Πέμπτη 8:30-11:30, Σ 1</i>